

még valahogy lehet győzni, de a társadalmi elfogultságok elmozdithatatlan kőgátként merednek ember és ember közé.

Ez a szomorú tanulsága Lin Yutang könyvének, melyet Benedek Marcel fordított mintaszerűen magyarra. (Füzes György)

FRANCOIS MAURIAU UJ REGÉNYE. Akik az irodalmi siker és hatás társadalmi összefüggéseit kutatják, azokat gondolkodóba ejtheti Francois Mauriac esete. Hogy van az, hogy a korszerű francia regényírás egyik legnagyobb mesterének újabb meg újabb teljesítményei előtt (melyek mindig közelebb állnak a remekműhöz, mint a bűvészműtatványhoz), hideg elismeréssel hódol csak a kritika? Azért — felelhetnők kissé merészen — mert Mauriac még máig sem hódította meg a francia átlagolvasót, akinek értékeit tiszteltreméltó bírálói kénytelenek szem előtt tartani.

A „nép“, és ezt a szót itt legtágabb értelmében használjuk, a szalónok közönségét sem zárva ki belőle, nem szereti Mauriacot. Idegenkedik tőle. Fél a műveiben szétfelező lélektani fantasztikumtól, amely olykor az érzékelhető valóságnál valóbb realitássá duzzad. A francia átlagolvasó jól érzi magát, vagy inkább: jól akarja érezni magát, konokul) abban a rendezetten szürke kisvárosi környezetben, abban a kérélyhetetlen, feszes családi gyűrűben, ami a Mauriac szörnyei-nek lelki tája. S a katolikus író hiába szoritja átkozott hóseit a háború előtti világba, a közönség eredendő gyanuját nem tudja eloszlatni. Az olvasó nem annyira gyermeket, hogy mentségül elfogadja: „Nem is rólam van szó, hanem a nagyanyámról“. Különben is, a francia átlagolvasó nem szereti, ha rosszat mondanak a nagyanyjáról. Már pedig Mauriac...

Uj könyve, a *Chemins de la Mer* nem fogja növelni az író népszerűségét s igen gyérszámu híveket fog szerezni neki azokban a körökben, ahol művei a föntiektől eltérő okokból nem találtak eddig megértésre.

A *Chemins de la Mer* klasszikusan mauriaci családi drámának indul. Egy gazdag bordeauxi polgár-család, a Révolou-familia tönkremegy. Ennek első következménye: jegyességbontás a Révolou-lány s az egyik Costadot-fiu között. Robert Costadot kézbeveszi a családi javak kezelését, s mint egész ember — bocsánat: egész polgár — viszonyt kezd elhagyott menyasszonyával, de csakhamar újból ellöki magától. A két család — a dús s a lecsusztott — tagjai körül egyaránt Mammon isten szövi a hálót. (A könyv eredeti címe: *Mamona*). A babyloni isten főügynöke a regényben a Costadot családanya, Léonie. Az új Mauriac könyvnek ő a fő monstruma, Thérèse Desqueyroux-hoz méltó lélektani szörny.

Az ifjabbik Costadot-csemete: Pierre, a költő, anyja és bátyja leiketlenségén való elkeseredésében meginog. Ember módjára akar élni az embertelen világban. De hogyan? Pierre tétova lázadó. Lázadása csak menekülés lehet. De hova? Nyilván csak istenhez vagy a forradalomhoz... Mert Pierre Costadot végül mégiscsak meggondolja magát és 18 éves fejjel beáll katonának: a függelemnek ehhez a formájához menekül az élet elől.

Mint régebbi regényeiben, a *Chemins de la Mer*-ben is két csoportra oszlanak Mauriac alakjai: tisztákra és tisztátalanokra. A tisztátalanok, mint Léonie a szörnyű családanya és fia Róbert, ezuttal a pénz korrumpáló hatását példázzák, azt, hogy a tőkés hivatás hogyan bomlasztja szét a polgári etikát. Ezeknek az alakoknak rajza a *Chemins de la Mer*-ben kissé téziszerű. Olykor tulságosan kiérzik mögöttük az írói szándék és eltünteti az alakokkal szemben kötelező szerzői távolságot. Jobb szeretjük a *Les Cor-*

beaux vagy a Les Affaires sont les Affaires „tisztátalanjait“.

Az új Mauriac-regény „tisztá“ alakjainak a rajza is vérszegényebb. Mauriac szenvedélyesebb és életre-
jesebb s főként bonyolultabb lelki gépezetű lázadókhöz és rezignáltakhoz szoktatott bennünket. A Chemins de la Mer „tisztái“ egy nagy élmény hatása alatt általános undort kapnak az élettől s fiatalon hátat fordítanak neki. Így Pierre Costadot, így Rose, a csalódott szerelmes. (Ha Flaubert mondását: „Bovaryné én vagyok“ — Mauriac új regényalakjaira alkalmaznók, meg kellene állapítani, hogy a szerző fejlődésének különösképp nehéz fordulójához érkezett.)

Új könyvében Mauriac merészen szakít a regényírás architekturális konvencióival. A cselekményt nem zárja le: a könyvnek nincs vége. Az író egyszerűen cserben hagyja alakjait. Am Mauriac új könyvében nemcsak a cselekvényt, hanem a tézisül szolgáló problémát: a tökérendbeli polgári család kérdését is nyitva hagyja, azt a kérdéskomplexumot, melynek nem akadt még nálánál elhivatottabb és merészebb feltárója. (MOSONYI FERENC)

T ESTALKAT ÉS ÉLETKOR.

(Dr. Salvator Cupcea: Constitutione morfologică și etate Cluj, 1939.) Az orvostudomány már Hippocrates óta az embereket testalkat szerint nagy általánosságban három csoportba osztja: A nyulánk magas, a közepes és a széles alacsonyok csoportjaiba. Ha különböző elnevezéseket használ is, valamennyi kutató megegyezik ennek a három alaptípusnak a létezésében, amely nemcsak azt jelenti, hogy háromféle testalkatú ember él a földön, hanem azt is, hogy a bizonyos testalkatokkal bizonyos meghatározható lelki tulajdonságok járnak együtt. A kutatók egész serege foglalkozik ma is bizonyos testalkati típusoknak megfelelő lelki tulajdonságok leírásával. Salvator Cupcea tanulmányában új és kevésbé ismert

oldaláról tárgyalja a testalkat kérdését. Az olasz Viola vetette fel első ízben, hogy egy bizonyos testalkat születéstől kezdve azonos-e vagy változik az egyén élete folyamán. Változatlan, rögződött jellegű-e a testalkat és a velejáró lelki tulajdonságok, vagy változhatnak s ha igen, milyen törvények szerint? Cupcea 587 egyénen végzett méréseinek eredménye alapján Viola tételét támasztja alá. E tétel szerint az egyéni fejlődés a piknikus (alacsony, kövérkés, zömök) testi-lelki tulajdonságaitól a leptozom (magas, nyulánk) tulajdonságai felé halad. A „széles“ (piknikus) alkat és a vele járó jellembeli sajátosságok a gyermekkor jellegzetességei, míg a nyulánk testalkatú egyének a felnőtt kor sajátosságait képviselik. A gyermek jellegzetesen piknikus testalkatú e tétel szerint, míg lelki alkattában a piknikus testalkatnak megfelelő Kretschmer által pontosan meghatározott ciklothym jellegzetességet mutat: kifelé élő, társaságot kereső, tárgyias beállítottságú. Az öreg ember ezzel szemben alkatilag és fiziológiai folyamatai következtében egyaránt az asztenikusok típusához tartozik, míg lelkiileg ennek megfelelően schizoid, tehát elvonatkozott, önző, befelé élő lesz.

A Wertheimer-Hesketh módszer alapján folytatott testalkati méréseit Cupcea 14-64 éves egyéneken végezte. A nyert eredménytáblázat világosan mutatja a korrallal fokozatosan kihangsúlyozódóbb asztenikus testi jelleget; a piknikus formától az asztenikus felé való haladást.

Igen érdekes Cupcea könyvében a testalkat és a testi-lelki megbetegedések közötti összefüggések felderítésére irányuló kísérletek ismertetése. A testalkati típusok u. i. bizonyos testi és lelki megbetegedésre való hajlamot jelentenek. Így, az asztenikus testalkat jellegzetes betegsége a tüdőbaj, az atletikusé a rák, a piknikusé a szív és gyomor-
baj, míg a displastikus (nem kitel-